

رابطه خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی با نقش میانجی خودپنداره در معلمان

ابراهیم ابراهیمیان چاپشلو^۱، بهرنگ اسماعیلی شاد^{۲*}

(۱) کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

(۲) استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

*نویسنده مسئول: esmaeili@bojnourdiau.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله ۹۹/۰۸/۰۷

تاریخ دریافت مقاله ۹۹/۰۲/۱۸

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تبیین رابطه خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی با نقش میانجی خودپنداره بود. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه معلمان دوره ابتدایی شهر بجنورد برابر ۱۵۱۴ نفر می باشد که مطابق جدول کرجسی- مورگان ۳۱۰ نفر به روش تصادفی طبقه ای نسبی (۱۸۴ نفر زن و ۱۲۶ نفر مرد) انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها عبارت بود از پرسشنامه سازگاری بل (۱۹۶۱)، خودکارآمدی معلم اسپانن- موران و وولفولک (۲۰۰۱) و پرسشنامه خودپنداره کارل راجرز (۱۹۵۷). روایی صوری و محتوایی پرسشنامه ها بر اساس نظرات ۱۰ تن از صاحب نظران تأیید گردید. پایایی پرسشنامه ها برای پرسشنامه خودکارآمدی طبق محاسبات ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷، برای پرسشنامه خودپنداره ۰/۸۳، و سازگاری اجتماعی ۰/۹۴ تعیین شد. فرضیه های تحقیق توسط نرم افزار SPSS 21 و لیزرل مورد آزمون قرار گرفتند. یافته های تحقیق نشان داد که روابط بین متغیرها معنادار بوده و بین خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی با نقش میانجی خودپنداره رابطه وجود دارد.

کلید واژگان: خودکارآمدی، سازگاری اجتماعی، خودپنداره

مقدمه

که رضایت متقابل آنها را فراهم سازد. همچنین سازگاری را توانایی آمیزش، انطباق، مصالحه، همکاری و کنار آمدن با خود، محیط و دیگران تعریف کرده اند (فولادی، ۱۳۸۳). سازگاری مفهومی پیچیده و چند وجهی و فرایندی مداوم و پویاست و به رابطه متعادل بین شخص و محیط به این ترتیب که فرد نیازهای خود را مطابق با خواسته های اجتماعی ارضا کند، اشاره دارد (مناگا و چاندراسکان^۱، ۲۰۱۵).

موجود زنده برای ادامه حیات مفید خود به سازگاری با محیط پیرامون خویش نیازمند است. سازمان روانی و عملکردهای جسمانی ما به گونه ای طرح ریزی شده

انسان موجودی اجتماعی است که همواره سعی می کند تا مهارت هایی جهت تسهیل روابط خود با دیگران کسب نماید. سازگاری اجتماعی، توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران در زمینه خاص اجتماعی است به شکلی که در عرف جامعه، قابل قبول و ارزشمند باشد (عمیدینیا، نیسی و سودانی، ۱۳۸۹: ۳۸). صدیقی (۱۳۸۰) سازگاری اجتماعی را به عنوان جریانی تعریف کرده است که بوسیله آن روابط میان افراد، گروه ها و عناصر فرهنگی در وضعیتی رضایت بخش برقرار باشد. به عبارت دیگر، روابط میان افراد و گروه ها به گونه ای برقرار شده باشد

^۱. Managa & Chandrasekaran

و همکاران، ۲۰۱۴؛ محمدی فر و همکاران، ۱۳۹۵؛ جعفری و جاجرمی، ۱۳۹۴).

خودکارآمدی از مهم‌ترین عوامل تنظیم رفتار انسان محسوب می‌شود به طوری که قضاوت‌های ناکارآمدی فرد در یک موقعیت، بیشتر از کیفیت و ویژگی‌های خود موقعیت فشارهایی را به وجود می‌آورند. افراد با خودکارآمدی کم، تفکرات بدبینانه درباره توانایی‌های خود دارند. در مقابل افراد با خودکارآمدی بالا، تکالیف سخت را به عنوان چالش‌هایی که می‌توانند بر آن‌ها مسلط شوند، در نظر می‌گیرند و در صورت وجود مشکلات، تلاششان حفظ می‌شود (سروقد و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۳۷). خودکارآمدی از طرق گوناگون، مانند افزایش انگیزش، تمرکز بر وظیفه، تلاش برای کاهش نگرانی و تفکر منفی محکوم به شکست، به عملکرد کمک می‌کند (اثر زاده و همکاران، ۱۰۱۱۳۹۱). معلمانی که از باورهای خودکارآمدی پایینی برخوردارند، بیشتر در معرض تجربه تنیدگی و پسایندهای هیجانی منفی وابسته به تجارب تنیدگی زا قرار می‌گیرند (نوری و همکاران، ۱۳۹۲: ۶۲).

پژوهشگران خطاهای شناختی را پایه و اساس ناسازگاری قلمداد می‌کنند؛ بر این اساس مولفه‌ی دیگری که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته است «خودپنداره»^۵ است. خودپنداره، چارچوبی شناختی است که به واسطه آن به سازمان بندی آنچه درباره خویش می‌دانیم، می‌پردازیم و اطلاعاتی را که به خود مربوط می‌شوند، بر پایه آن پردازش می‌کنیم. نگرش مثبت نسبت به خود و محیط اطراف با انگیزه‌ای قوی برای تلاش همراه است که همین باعث می‌شود تا افراد بتوانند از حداکثر ظرفیت ذهنی و توانمندی‌های بالقوه خود بهره‌مند شوند. (اسکندری نژاد، ۱۳۸۳). گوری^۶ (۱۹۹۴) موقعیت بزرگسالان در سازش با مسائل مختلف زندگی را متأثر از خود پنداره آنان می‌داند. چان و لی^۷ (۱۹۹۳) و مریل^۸

است که به خوبی قادر باشند، این انطباق و سازگاری را در سایه تفکری صحیح برای ما به ارمغان بیاورند (آدین و موسوی، ۱۳۹۰: ۱۸۴). سازگاری اجتماعی اجتماعی مانند رشد جسمی، عاطفی و عقلی یک کمیت پیوسته است و به تدریج به کمال می‌رسد و در طول زندگی به طور طبیعی و در برخورد با تجربه‌ها حاصل می‌شود (یارمحمدیان و شرفی راد، ۱۳۹۰: ۳۶). در شکل‌گیری سازگاری اجتماعی عواملی چون شیوه‌های تربیتی، عوامل آموزشی، ارزش‌ها و اعتقادات حاکم، گروه همسالان، خانواده و آموزش و پرورش مؤثر است (آدین و موسوی، ۱۳۹۰: ۱۸۵). از آنجایی که زندگی بطور مدام در حال تغییر است، سازگاری با خود و محیط برای هر موجود زنده‌ای یک ضرورتی حیاتی است (محمدی فر، کاظمی و زارعی مته کلایی، ۱۳۹۵: ۱۲۰).

در تعیین عوامل انگیزشی و شناختی مرتبط با سازگاری، رویکردهای شناختی اجتماعی که تعیین‌کننده‌های عمل را از لحاظ شناختی و انگیزشی بررسی می‌کنند، مورد توجه قرار گرفته‌اند. سیاروچی و بایلی^۱ (۲۰۰۸) معتقدند که یکی از عوامل تأثیرگذار بر رفتار و احساس انسان، نوع نگرش و باور وی درباره حوادث و یا به طور کلی طرحواره‌های وی در خصوص مسائل مختلف است. در همین راستا، وینر و همکاران^۲ (۲۰۰۹) بیان می‌دارند که باور و فرایندهای شناختی افراد تعیین می‌کند که آنها در موقعیت‌های مختلف چه احساس و یا حالتی را تجربه می‌کنند.

در تعامل بین شخص و محیط، یکی از مهمترین مؤلفه‌های تأثیرگذار، خودکارآمدی است (تاج زاد قه‌بی و سعادت‌ی شامیر، ۱۳۹۷: ۶۷). مطالعات نشان می‌دهد که خودکارآمدی عاملی اثرگذار در سازگاری افراد می‌باشد چرا که با مولفه‌هایی مانند بهزیستی و تنظیم استرس همراه است (چمرز و همکاران، ۲۰۱۳؛ گاجدزیک^۳، ۲۰۰۵؛ ترکی و ماجدالقیسی^۴، ۲۰۱۲؛ کورتیس^۵

5. Turki & Majed al-qaisy

6. Curtis

7. Self-concept

8. Gorey

9. Chan & Lee

10. Merrell

1. Ciarrochi & Bailey

2. Weiner, Schneider & Lyons

3. Chemers et al

4. Gajdzik

کاظمی و همکاران (۱۳۸۲) در پژوهش «بررسی رابطه بین خودپنداره و سازگاری اجتماعی کارکنان اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی» میان خودپنداره و سازگاری اجتماعی کارکنان رابطه معناداری مشاهده شد.

کاتلر^۱ (۲۰۰۵) در مطالعه‌ای به بررسی خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی بیماران که اختلالات اخلاقی دارند پرداخته است. در مطالعه‌ی وی خودکارآمدی اثر مثبت و معناداری بر سازگاری اجتماعی دارد. چمرز و همکاران (۲۰۰۱) به این به این نتیجه رسیدند که بین خودکارآمدی و سازگاری دانش آموزان ارتباط معنادار وجود دارد.

روش شناسی

روش تحقیق پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری عبارت است از کلیه معلمان ابتدایی شهر بجنورد در دوره ابتدایی به تعداد ۱۵۱۴ نفر. این تعداد به تفکیک زن (۸۹۹) نفر و مرد (۶۱۵) نفر اعلام شده است. برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی - مورگان استفاده شد. با توجه به نسبت جامعه و به روش نمونه گیری طبقه ای نسبی، به نمونه تعداد ۱۸۴ نفر زن و ۱۲۶ نفر مرد به عنوان آزمودنی‌های این تحقیق مشخص شد. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسش‌نامه می‌باشد.

۱- پرسشنامه سنجش خودکارآمدی اسپانن -

موران و وولفولک (۲۰۰۱)، توسط حسین چاری (۱۳۸۹)، به فارسی برگردان شده است. این مقیاس دارای ۲۴ گویه است و نحوه‌ی پاسخگویی آن به شکل طیف مدرج پنج درجه‌ای لیکرت و از بسیار زیاد تا خیلی کم متغیر است. برای گزینه‌ی بسیار زیاد نمره‌ی چهار و خیلی کم نمره‌ی صفر تعلق می‌گیرد. علاوه بر نمره‌ی کلی، این مقیاس سه نمره‌ی فرعی مربوط به خرده مقیاس‌های خودکارآمدی در درگیر کردن دانش‌آموزان در امور تحصیلی، خودکارآمدی در روش‌های تدریس و خودکارآمدی در مدیریت کلاس را ارائه می‌دهد.

(۱۹۹۴) معتقدند خود پنداره پایین یا منفی با انواع مسائلی همچون با اضطراب و کنارگیری اجتماعی مرتبط است (به نقل از هومن و ده آبادی، ۱۳۹۲: ۷۱).

با عنایت به اینکه یافته‌های تحقیقات نشان می‌دهد که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط نزدیکی با کارآمدی تدریس معلمان دارد که آن نیز به نوبه‌ی خود از ویژگی‌ها، باورها و عقاید معلمان درباره‌ی توانایی‌هایشان تأثیر می‌پذیرد، پژوهش حاضر بر آن است تا به این پرسش پاسخ دهد: آیا بین خودکارآمدی و خودپنداره با بهزیستی عاطفی مبتنی بر شغل معلمان دوره‌ی ابتدایی دخترانه شهر بجنورد رابطه وجود دارد؟

برخی پژوهش‌های انجام شده در حوزه موضوعی پژوهش حاضر عبارتند از:

نتایج پژوهش تاج زاد قهی و سعادت‌ی شامیر (۱۳۹۷) با عنوان «رابطه خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران» نشان داد که خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری دارد. سلامت آذر و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که بین خودکارآمدی با میزان خودپنداره دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جعفری و جاجرمی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «رابطه بین خودکارآمدی و کمال گرایی با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهرستان بجنورد» نشان دادند که بین کمال گرایی و خودکارآمدی با سازگاری ارتباط و همبستگی معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که کمال گرایی و خودکارآمدی قادر به پیش بینی و تبیین معنادار سازگاری دانش آموزان دختر بودند. یافته‌های پژوهش خیاطی و پورقاز (۱۳۹۳) با عنوان «رابطه خودپنداره و خودکارآمدی دانش آموزان آسیب دیده بینایی و شنوایی» نشان می‌دهد بین خودپنداره و خودکارآمدی این دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. بر اساس یافته‌های

۱. Cutler

۲- پرسشنامه سنجش خودپنداره کارل راجرز. در این پرسشنامه هر سوال ۵ گزینه دارد. که آزمودنی در پاسخ گویی به فرم اول بر اساس این که خود را چگونه می بیند و در فرم دوم چگونه می خواهد باشد توصیف کند. در این آزمون بالا بودن خودپنداره به معنای تطابق نداشتن بین خود واقعی و خود آرمانی است. پرسشنامه خود پنداره دارای شش بعد جداگانه است. یعنی خود پنداره جسمانی، اجتماعی، عقلانی، اخلاقی، آموزشی و خلق و خو. همچنین از مجموع آنها نمره خود پنداره کلی بدست می آید. تعاریف عملیاتی ابعاد خودپنداره که در این پرسشنامه اندازه گیری می شوند عبارتند از:

۱. جسمانی: تصور فرد از بدن، سلامت، ظاهر جسمانی و قدرت بدنی خودش.
۲. اجتماعی: احساس ارزش شخصی در تعامل های اجتماعی.
۳. خلق و خو: تصور فرد از حالت عاطفی معمول یا تسلط نوع خاصی از واکنش عاطفی.
۴. آموزشی: تصور فرد از خود در ارتباط با مدرسه، معلمان و فعالیت های فوق برنامه.
۵. اخلاقی: تخمین فرد از ارزش اخلاقی فرد، کارهای درست و نادرست.
۶. عقلانی: آگاهی فرد از هوش و استعداد حل مسئله و داوری های خودش.

انتخاب ها یا پاسخ ها به ترتیبی هستند که نظام نمره گذاری برای کلیه سوالات یکسان می ماند، یعنی ۱-۲-۳-۴-۵ اعم از اینکه سوال مثبت یا منفی باشد. اگر

پاسخگو انتخاب اول را علامت بزند نمره ۵ است، نمره ۴ برای انتخاب دوم و برای انتخاب سوم ۳ و نمره ۲ برای انتخاب چهارم و برای انتخاب پنجم نمره یک تعلق می گیرد. مجموع نمرات ۴۸ سوال نمره کل خود پنداره فرد را نشان می دهد، نمره بالا در این پرسشنامه نشانگر خود پنداره بالاتر و نمره پایین خود پنداره پایین تری را نشان می دهد.

۳- پرسشنامه سنجش سازگاری اجتماعی بل (۱۹۶۱). این پرسشنامه پنج بُعد سازگاری را شامل سازگاری در خانه، سازگاری بهداشتی، سازگاری اجتماعی، سازگاری عاطفی و سازگاری شغلی یا تحصیلی در بر می گیرد.

روایی صوری و محتوایی پرسشنامه ها بر اساس نظرات ۱۰ تن از صاحب نظران تأیید گردید. برای سنجش پایایی، پرسشنامه ها بین ۳۰ نفر از نمونه آماری توزیع گردید. برای پرسشنامه خودکارآمدی طبق محاسبات ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷، پرسشنامه خودپنداره ۰/۸۳، و سازگاری اجتماعی ۰/۹۴ تعیین شد. برای آزمون فرضیه های تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون، آزمون آنالیز واریانس یک طرفه و برنامه نرم افزاری SPSS 21 و لیزرل استفاده شد.

یافته ها

پاسخگویان ۵۹.۳۵ درصد زنان و ۴۰.۶۴ درصد را مردان بودند. توصیف متغیرهای پژوهش به شرح جدول ۱ می باشد:

جدول ۱. توصیف متغیرهای تحقیق

انحراف معیار	مقدار حداقل	مقدار حداکثر
خودکارآمدی	۵۴	۱۱۷
خودپنداره	۵۲	۲۳۱

سازگاری اجتماعی	۰.۹۵۰۱	۲۹	۱۵۶
-----------------	--------	----	-----

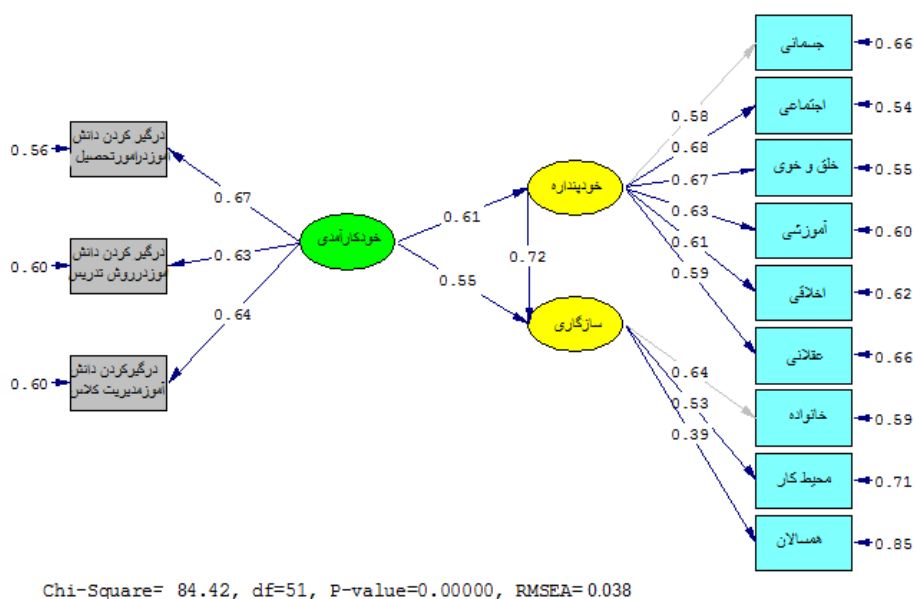
مشخص می شود. با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون تحقیق، بیشتر شدن سطح معناداری از ۰.۰۵ گویای نرمال بودن متغیر وابسته است.

جهت تعیین نوع آماره سنجش، فرضیات تحقیق با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف نرمال بودن

جدول ۲. آزمون نرمالیت

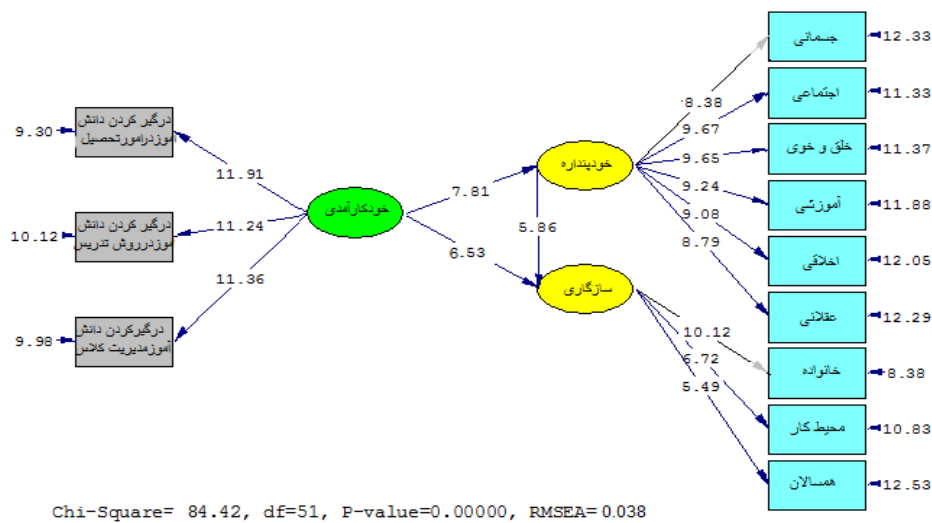
متغیر	آماره کلموگروف- اسمیرنوف	سطح معناداری
خودکارآمدی	۱.۴۸۸	۰.۲۳۰
خودپنداره	۱.۱۵۳	۰.۱۴۰
سازگاری اجتماعی	۰.۷۶۳	۰.۰۶۴

فرضیه پژوهش: بین خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی با نقش میانجی خودپنداره با در معلمان ابتدایی بجنورد رابطه وجود دارد.

شکل ۱. بارعاملی استاندارد آزمون

شاخص RESEA مقدار کمتر از ۰/۱ را مقدار قابل قبول و مقدار کمتر از ۰/۸ را مقدار مناسبی برای برازش مدل نهایی تحقیق می داند.

شکل ۲. آماره t-value آزمون

در معلمان دوره ابتدایی شهر بجنورد رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرضیه پژوهش تایید می شود.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف تبیین رابطه خودکارآمدی و سازگاری اجتماعی با نقش میانجی خودپنداره با در معلمان ابتدایی بجنورد رابطه انجام شد. تحلیل داده های آماری نشان داد که روابط بین متغیرها مثبت و معنادار می باشد. نتایج تحقیق حاضر با یافته های پژوهشهای پیشین که این روابط را مورد آزمون و تایید قرار دارند، همسو می باشد.

بزعم نیهارت^۱ (۲۰۰۲) افراد با سازگاری مثبت قادر به انطباق مؤثر با نیازهای زندگی هستند، اما افراد با سازگاری منفی راهبردهای انطباقی نامناسب دارند و یا فاقد مهارت های انطباقی لازم هستند. سازگاری اجتماعی ناشی از مجموعه ای از عوامل فردی و اجتماعی است؛ یقیناً در میان عوامل بی شمار فردی، خانوادگی و محیطی، ویژگی های شخصیتی و خلقی افراد که با عواطف و احساسات او سر و کار دارد، نقش مهمی را در ایجاد تقویت سازگاری اجتماعی ایفا می کند. سازگاری

قدرت رابطه بین خودکارآمدی و با سازگاری اجتماعی برابر ۰/۵۵ محاسبه شده است که مقدار قابل توجهی محسوب می شود. آماره آزمون نیز ۶.۵۳ آمده است که بزرگتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ بین خودکارآمدی با سازگاری اجتماعی در معلمان دوره ابتدایی شهر بجنورد رابطه معناداری وجود دارد.

قدرت رابطه میان بین خودپنداره و سازگاری اجتماعی برابر ۰/۷۲ محاسبه شده است که مقدار قابل توجهی محسوب می شود. آماره آزمون نیز ۵.۸۶ آمده است که بزرگتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ بین خودپنداره و سازگاری اجتماعی در معلمان دوره ابتدایی شهر بجنورد رابطه وجود دارد.

قدرت رابطه میان بین خودکارآمدی و خودپنداره برابر ۰/۶۱ محاسبه شده است. آماره آزمون نیز ۷.۸۱ آمده است که بزرگتر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می دهد همبستگی مشاهده شده معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ خودکارآمدی با خودپنداره

^۱. Neihart

منابع

آذین، احمد؛ موسوی، سید احمد. (۱۳۹۰). بررسی نقش عوامل آموزشی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فریدونشهر، جامعه شناسی کاربردی، ۲۲(۴۱): ۲۰۰-۱۸۳

اثر زاده، رضا؛ بجانی، حسین و ملکی نیا، عماد. (۱۳۹۰). بررسی خودکارآمدی نیروی انسانی در سازمانها و ارائه الگوی مفهومی برای سنجش آن، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، ۸(۳۷): ۹۷-۱۱۳.

اسکندری نژاد، خدیجه. (۱۳۸۳). خودپنداره، معرفت، شماره ۸۴

تاج زاد قهی، اشرف السادات؛ سعادت شامیر، ابوطالب. (۱۳۹۷). رابطه اخلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران، جامعه شناسی آموزش و پرورش، ش ۱۱: ۲۴-۱۵

جعفری، سوسن؛ جاجرمی، محمود. (۱۳۹۴). رابطه بین خودکارآمدی و کمال گرایی با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهرستان بجنورد، اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه: کرمان

خیاطی، زهرا؛ پورقاز، عبدالوهاب. (۱۳۹۳). رابطه خودپنداره و خودکارآمدی دانش آموزان آسیب دیده بینایی و شنوایی، نخستین همایش ملی توانمندسازی فردی اجتماعی افراد با نیازهای ویژه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قاینات

سروقد، سیروس؛ رضایی، آذرمیدخت و معصومی، فائزه. (۱۳۸۹). رابطه بین سبکهای تفکر با خودکارآمدی جوانان دختر و پسر پیش دانشگاهی شیراز، زن و جامعه، ۱۱۲-۱۳۳: (۴)۱

سلامت آذر، رحیم؛ امانی، سویل؛ یاقوتی زرگر، حسن. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین عملکرد خانواده و خودکارآمدی با خودپنداره دانش آموزان، دومین کنفرانس ملی روانشناسی مدرسه: اردبیل

اجتماعی نتیجه ی رشد و پرورش مهارت های اجتماعی شخصیت و توانایی ارتباط آن با دیگران است که خود متأثر از خلق و خوی فرد و توان تبادل عاطفی و هیجانی سالم و مفید با دیگران است. بدین ترتیب، فرد در صورت موفق شدن در برقراری ارتباط با دیگران، مورد پذیرش اجتماعی قرار می گیرد و زمینه ی سازگاری اجتماعی او فراهم می شود (یارمحمدیان و شرفی راد، ۱۳۹۰: ۴۶).

پژوهشها نشان داد یکی از مفاهیم پایه ای برای داشتن سازگاری اجتماعی بالا، ارتباط با خود، پذیرش خود و برخورداری از ویژگیهای خودکارآمدی و خودپنداره است. باور و پذیرش مثبت نسبت به خود به فرد این امکان را می دهد تا در برخورد با سایر افراد و در هنگام مواجهه با موقعیتهای تنش زا، رفتار مثبت و تعامل سازنده ای را ایفا کند تا بتواند بهترین واکنش را نشان دهد. این امر می تواند به سازگاری اجتماعی فرد کمک کند چرا که این محتوای تفکر، قضاوتها و رفتارهای ماست که تعیین کننده نحوه ارتباط با محیط اجتماعی اطراف ماست. داشتن تصویر مثبتی از خود سبب جلب افکار مثبت به ذهنیت افراد شده که می تواند انتظار آنها از افراد و موقعیتهای آنها را با تعامل و سازگاری بیشتری همراه نماید.

آموزش و پرورش به عنوان یکی از ارکان مهم توسعه و پیشرفت جوامع بشری است و در آموزش و پرورش تغییر و تحول علمی و نوآوری مطلوب به شرط تغییرات مناسب در تفکر و شیوه های کاری معلمان به وجود آید. در این راستا افزایش و بهبود مولفه های مورد پژوهش حاضر می تواند راهگشای رفع پاره ای از مسائل نظام آموزشی گردد.

در تعمیم یافته های پژوهش حاضر باید جانب احتیاط رعایت شود زیرا جامعه آماری تحقیق کلیه معلمان دوره ابتدایی شهر بجنورد بود. از دیگر محدودیتهای پژوهش حاضر، استفاده از ابزار پرسشنامه و تکیه بر روش های کمی آماری در تحلیل یافته ها بود. بر اساس یافته های پژوهش حاضر پیشنهاد می گردد: کارگاه های آموزشی برای ارتقای دانش معلمان جهت افزایش باور خودکارآمدی و دوره های روانشناختی در جهت شناخت بهتر معلمان از خود و بهبود خودپنداره آنان برگزار شود.

psychological adjustment at diagnosis of prostate cancer. *Quality of life, human behavior*, 4(5569), 1-5.

Cutler, C G. (2005). Self-Efficacy and Social Adjustment of Patients with Mood Disorder, *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 11: 283-289.

Gajdzik, P.K (2005). *Relationship between self- efficacy beliefs and socio-cultural adjustment of international graduate students and American graduate students*. Ph.D Thesis, Texas, Baylor university.

Managa, S & Chandrasekaran, V (2015). A study on adjustment of college students. *Scholarly research journal for interdisciplinary studies*, 3(16), 2622-2629.

Turki, J & Majed al-qaisy, L.M (2012). Adjustment problems and self-efficacy among gifted students in salt pioneer center. *International journal of education & sciences*, 4(1), 1-6.

Weiner, D. A., Schneider, A., & Lyons, J. S. (2009). Evidence-based treatments for trauma among culturally diverse foster care youth: Treatment retention and outcomes. *Children and Youth Services Review*, 31(11), 1199-1205

صدیقی، ک(۱۳۸۰). بررسی میزان اثربخشی آموزش شناختی-رفتاری عزت نفس بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان پسر پایه سوم دبیرستانهای نیشابور، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.

عمیدنیا، الهام؛ نیسی، عبدالکازم؛ سودانی، منصور. (۱۳۸۹). ابراز وجود و میزان سازگاری فردی-اجتماعی در دانشجویان دختر، اندیشه و رفتار، ۵(۱۷): ۳۷-۴۶

کاظمی، احسان؛ نوری، ابوالقاسم؛ قلی زاده، آذر. (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین خود پنداره و سازگاری اجتماعی کارکنان اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، شماره ۱۷: ۱۱۸-۱۰۱

محمدی فر، محمد علی؛ کاظمی، سکینه؛ زارعی مته کلابی، الهه. (۱۳۹۵). نقش عملکرد خانواده و خودکارآمدی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان، روانشناسی مدرسه، ۵(۴): ۱۳۱-۱۱۷

نوری، انور؛ شگری، امید و شریفی مسعود. (۱۳۹۲) تنیدگی شغلی و بهزیستی عاطفی معلمان: آزمون الگوی اثرمیانجی گر باورهای خودکارآمدی، روانشناسی کاربردی، ۷(۴-پیاپی ۲۸): ۷۶-۵۹

هومن، حیدرعلی؛ ده آبادی، سمیرا. (۱۳۹۲). ویژگیهای روانسنجی خودپنداره و رابطه آن با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دبیرستانی شهرستان سبزوار، تحقیقات روانشناختی، ۵(۱۸): ۸۴-۶۹

یارمحمدیان، احمد؛ شرفی راد، حیدر. (۱۳۹۰). تحلیل رابطه ی بین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی در نوجوانان، جامعه شناسی کاربردی، ۲۲(۴۴): ۵۰-۳۵

Chemers, M.M; Hu, L.T & Garcia, B.F (2001). Academic self-efficacy and first-year college student performance and adjustment. *Journal of educational psychology*, 93(1), 55-64.

Ciarrochi, J., & Bailey, A. (2008). A CBT-practitioners' guide to ACT: How to bridge the gap between cognitive behavioral therapy and acceptance and commitment therapy. Oakland, CA: New Harbinger Publications.

Curtis, R; Groarke, A & Sullivan, F. (2014). Stress and self-efficacy predict

Quarterly Journal of Educational Psychology
Islamic Azad University Tonekabon Branch
Vol. 11, No. 3, autumn 2020, No 43

Journal of Educational
Psychology

The relationship between self-efficacy and social adjustment with the mediating role of self-concept in teachers

Ebrahim Ebrahimian Chapeshlou¹, Behrang EsmailiShad^{*2}

- 1) M.A. Department of Educational sciences, Bojnourd branch, Islamic Azad university, Bojnourd, Iran
2) Assistant prof. Department of Educational sciences, Bojnourd branch, Islamic Azad university, Bojnourd, Iran
-

Abstract

The purpose of this study was to explain the relationship between self-efficacy and social adjustment with the mediating role of self-concept. The research method was descriptive-correlational. The statistical population includes 1514 primary school teachers in Bojnourd. According to Krejcie-Morgan table, 310 students were selected by relative stratified random sampling (184 females and 126 males). Data collection tools were Bell Adaptation Questionnaire (1961), Schanen-Moran and Wolfolk Teacher Self-Efficacy Questionnaire (2001) and Carl Rogers Self-Concept Questionnaire (1957). The face and content validity of the questionnaires were confirmed based on the opinions of 10 experts. The reliability of the questionnaires for the self-efficacy questionnaire according to the calculations of Cronbach's alpha coefficient was 0.87, for the self-concept questionnaire was 0.83, and social adjustment was 94.94. Was determined. The research hypotheses were tested by SPSS 21 software and LISREL. Findings showed that The relationships between the variables were significant and there is a relationship between self-efficacy and social adjustment with the mediating role of self-concept.

Keywords: self-efficacy, social adjustment, self-concept
